

Οικονομία

Κώδικας Δεοντολογίας: «ευχολόγιο» ή άμυνα του οφειλέτη;

newsroom

🕒 Μάιος 16, 2018 6:07 πμ

Γράφει ο Αργύρης Αργυριάδης

Κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 παρ. 2 του Ν. 4224/2013, θεσπίστηκε για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ιδιωτών και επιχειρήσεων από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) με την υπ' αρ. 116/1/25.08.2014 Απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων (ΕΠΑΘ), ο Κώδικας Δεοντολογίας, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 31.12.2014.

Ο Κώδικας αυτός θέτει ως κύριο και πρωταρχικό στόχο του την εξεύρεση συναινετικής λύσης μεταξύ δανειολήπτη και πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος, που έχει χορηγήσει πίστωση στον πρώτο, προκειμένου να μειωθεί με συμβιβαστικό τρόπο το δυσθεώρητο ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Βασική υποχρέωση που συνεπάγεται η εφαρμογή του Κώδικα, αποτελεί η τήρηση των διαδικασιών του, πριν την τυχόν καταγγελία της οικείας πιστωτικής σύμβασης. Ο Κώδικας αυτός πρέπει να τηρείται από κάθε πιστωτικό και χρηματοδοτικό ίδρυμα που έχει λάβει άδεια λειτουργίας από την ΤτΕ και εποπτεύεται από αυτήν, ακόμα κι αν βρίσκεται σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης, και εφαρμόζεται σε κάθε μορφής οφειλή με καθυστέρηση άνω των 30 ημερολογιακών ημερών έναντι κάθε ιδρύματος που υποχρεούται να τον εφαρμόζει. Κάθε ίδρυμα, σύμφωνα με τον Κώδικα, υποχρεούται, μεταξύ άλλων, να θεσπίσει λεπτομερώς καταγεγραμμένη Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων (Δ.Ε.Κ.), στην οποία μπορούν να συμμετάσχουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα, πρωτοφειλέτες, συνοφειλέτες και εγγυητές, εφόσον διατηρούν τον χαρακτηρισμό του «συνεργάσιμου δανειολήπτη», όπως ορίστηκε με απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους του Ν. 4224/2013.

Ειδικότερα, ένας δανειολήπτης είναι συνεργάσιμος έναντι των δανειστών του όταν: (i) παρέχει πλήρη και επικαιροποιημένα στοιχεία επικοινωνίας στους δανειστές, (ii) είναι διαθέσιμος σε επικοινωνία με τον δανειστή και ανταποκρίνεται με ειλικρίνεια και σαφήνεια σε κλήσεις και επιστολές του δανειστή ή όποιου ενεργεί για λογαριασμό του, εντός 15 εργασίμων ημερών, (iii) προβαίνει σε πλήρη και ειλικρινή γνωστοποίηση πληροφοριών προς τον δανειστή αναφορικά με την τρέχουσα οικονομική του κατάσταση εντός 15 εργασίμων ημερών από την ημέρα μεταβολής της ή από την ημέρα που θα του ζητηθούν ανάλογες πληροφορίες από τον δανειστή ή όποιον ενεργεί νομίμως για λογαριασμό του, (iv) προβαίνει σε πλήρη και ειλικρινή γνωστοποίηση πληροφοριών, προς το δανειστή ή όποιον ενεργεί για λογαριασμό του, οι οποίες θα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην μελλοντική οικονομική του κατάσταση εντός 15 εργασίμων ημερών από

την ημέρα που θα περιέλθουν σε γνώση του, και (ν) συναινεί σε διερεύνηση εναλλακτικής πρότασης αναδιάρθρωσης με το δανειστή, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κώδικα Δεοντολογίας.

Η θεσπισθείσα και καταγραφείσα από τον Κώδικα Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων (Δ.Ε.Κ.), αποτελείται από πέντε στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο, το ίδρυμα επικοινωνεί με τον πρωτοφειλέτη και, αν υπάρχει, τον εγγυητή, αποστέλλοντάς τους γραπτή ειδοποίηση εντός των επόμενων 15 ημερολογιακών ημερών από τη συμπλήρωση 30 ημερολογιακών ημερών καθυστέρησης στην καταβολή δόσης της οφειλής, με την οποία, μεταξύ άλλων, αυτοί ενημερώνονται για τα στοιχεία της ληξιπρόθεσμης οφειλής και την ένταξή τους στη Δ.Ε.Κ., λαμβάνουν το «Ενημερωτικό Φυλλάδιο προς τους Δανειολήπτες με οικονομικές δυσχέρειες» και, αν είναι φυσικά πρόσωπα, την «Τυποποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Πληροφόρησης» (ΤΥ.Κ.Ο.Π.) ή, αν είναι νομικά πρόσωπα, το τυποποιημένο έντυπο του ιδρύματος για την υποβολή πληροφόρησης από νομικά πρόσωπα και καλούνται να συμπληρώσουν με ακρίβεια και πληρότητα το αντίστοιχο έντυπο και να το προσκομίσουν στο ίδρυμα εντός 15 εργασίμων ημερών, προκειμένου στη συνέχεια να έχουν τη δυνατότητα να ενταχθούν στο Στάδιο 2 της Δ.Ε.Κ. Αν ο δανειολήπτης δεν ανταποκριθεί εμπρόθεσμα στην ανωτέρω ειδοποίηση, τότε χαρακτηρίζεται ως «μη συνεργάσιμος» και το ίδρυμα δύναται να καταγγείλει τη σύμβαση και να ασκήσει τα νόμιμα δικαιώματά του χωρίς περαιτέρω προειδοποίηση. Κατά το δεύτερο στάδιο γίνεται συγκέντρωση οικονομικών και λοιπών πληροφοριών του δανειολήπτη. Κατά το τρίτο στάδιο γίνεται αξιολόγηση των υποβληθέντων οικονομικών στοιχείων.

Ειδικότερα, για κάθε κατηγορίας δανειολήπτη και εγγυητή αξιολογούνται ενδεικτικά στοιχεία, όπως η οικονομική του κατάσταση, το συνολικό ύψος και η φύση των χρεών του, η τρέχουσα ικανότητά του για αποπληρωμή των οφειλών του, το ιστορικό της οικονομικής του συμπεριφοράς και η προβλεπόμενη ικανότητα αποπληρωμής των

οφειλών. Αν ειδικότερα ο δανειολήπτης ή ο εγγυητής αποτελεί επιχείρηση, επιπροσθέτως αξιολογούνται, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή της, στοιχεία όπως το υποβληθέν επιχειρηματικό σχέδιο. Το ίδρυμα σε όλη τη διάρκεια του σταδίου της αξιολόγησης, οφείλει να καταβάλλει κάθε εύλογη προσπάθεια για να συνεργαστεί με τον δανειολήπτη προκειμένου να προσδιορίσει με ακρίβεια την ικανότητά του για αποπληρωμή του χρέους, με στόχο να καταλήξουν σε μια κατάλληλη λύση.

Επιπροσθέτως, το ίδρυμα οφείλει να προβεί σε αξιολόγηση της αξίας τυχόν εμπράγματης εξασφάλισης (ή άλλου περιουσιακού στοιχείου που θα μπορούσε με τη συναίνεση του δανειολήπτη να αποτελέσει πρόσθετη εξασφάλιση). Κατά το τέταρτο στάδιο γίνεται πρόταση κατάλληλων λύσεων στον δανειολήπτη (λύση βραχυπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης ρύθμισης ή λύση οριστικής διευθέτησης).

Από το ίδρυμα θα πρέπει να επιλέγεται η καταλληλότερη, κατά περίπτωση. Για τους σκοπούς του Κώδικα ως «κατάλληλη λύση» θεωρείται εκείνη που διασφαλίζει τη συμμόρφωση του ιδρύματος προς τις εποπτικές του υποχρεώσεις. Ειδικότερα, για την αξιολόγηση της καταλληλότητας κάθε λύσης, λαμβάνονται υπόψη σε κάθε περίπτωση, η ανάγκη συμμόρφωσης του ιδρύματος προς ισχύουσες εποπτικές απαιτήσεις, καθώς και οι ειδικότερες για τη διαχείριση των καθυστερήσεων κατευθυντήριες γραμμές τις οποίες η ΤτΕ έχει θέσει με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) 42/30.05.2014 στα εποπτευόμενα από αυτή ιδρύματα για τον σχεδιασμό και αξιολόγηση βιώσιμων τύπων ρύθμισης. Το πέμπτο στάδιο περιλαμβάνει τη διαδικασία εξέτασης των ενστάσεων, ιδίως ενόψει του χαρακτηρισμού του δανειολήπτη ως μη συνεργάσιμου.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο Κώδικας επιβάλλει στα ιδρύματα που δεσμεύονται από αυτόν την τήρηση, μεταξύ άλλων, των πέντε σταδίων της ΔΕΚ του Κώδικα πριν το ίδρυμα

προβεί σε καταγγελία της οικείας σύμβασης και εκκινήσει νομικές ενέργειες αναγκαστικής είσπραξης της καθυστερούμενης απαίτησης.

Τι γίνεται, όμως, στην περίπτωση που μια τράπεζα λειτουργήσει εθελούσια και δεν τηρήσει την ανωτέρω προβλεπόμενη διαδικασία; Δυστυχώς μια τάση στη νομική θεωρία που γίνεται και αποδεκτή από πρόσφατες αποφάσεις που είδαν το φως της δημοσιότητας θεωρεί τις προβλέψεις του ανωτέρω Κώδικα ένα απλό ... ευχολόγιο κρίνοντας ότι η τράπεζα μπορεί να κάνει εντέλει ό,τι θέλει και εναπόκειται στην Τράπεζα της Ελλάδας να της επιβάλει τυχόν διοικητικές κυρώσεις. Είναι όμως έτσι;

Ο Κώδικας Δεοντολογίας αποτελεί κανονιστική διοικητική πράξη, εκδοθείσα κατόπιν νομοθετικής εξουσιοδότησης, που θέτει κανόνες ουσιαστικού δικαίου (τραπεζικού ή αστικού), δηλαδή κανόνες θετικού αυστηρού δικαίου (hard law). Συνεπώς η μη τήρηση του Κώδικα δεν συνεπάγεται μόνον κυρώσεις εποπτικής ή ελεγκτικής φύσης από την ΤτΕ. Αντιθέτως δίνει το δικαίωμα και στον ίδιο τον οφειλέτη να επικαλεστεί την ακυρότητα της σχετικής καταγγελίας με επίκληση διατάξεων του Αστικού Κώδικα καθόσον δεν υπάρχει κανένα κενό νόμου. Και τούτο διότι η διάταξη του άρθρου 174 ΑΚ καλύπτει το υποτιθέμενο κενό στις διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας δίχως να υπάρχει σχετική υποχρέωση από το Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας να την μνημονεύει κάθε φορά όπως δεν το κάνει κάθε νόμος που κυρώνει η Βουλή των Ελλήνων.

Πράγματι σύμφωνα με την ΑΚ 174, δικαιοπραξία που αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη του νόμου, αν δεν συνάγεται κάτι άλλο από την παραβιαζόμενη διάταξη, είναι άκυρη (απόλυτη ακυρότητα). Η ΑΚ 174 αποτελεί «λευκό κανόνα» δικαίου αφού η εφαρμογή της απαιτεί την ανεύρεση των απαγορευτικών διατάξεων που θα τη συμπληρώσουν. Ως απαγορευτική θεωρείται κάθε διάταξη αναγκαστικού δικαίου που αποδοκιμάζει το περιεχόμενο της δικαιοπραξίας, τα έννομα αποτελέσματα που επιδιώκονται με αυτή ή τις

συνθήκες υπό τις οποίες επιχειρείται. Συνεπώς εφόσον υφίσταται ρητώς κανόνας δικαίου που παραβιάζεται (συγκεκριμένη πράξη ΔΤΕ και στην συγκεκριμένη περίπτωση ο Κώδικας Δεοντολογίας) τότε σε συνδυασμό με το άρθρο 174 ΑΚ η συγκεκριμένη δικαιοπραξία είναι άκυρη.

Σε κάθε περίπτωση ο οφειλέτης μπορεί να επικαλεστεί καταχρηστική συμπεριφορά (ΑΚ 281) της τράπεζας σε περίπτωση μη εφαρμογής του Κώδικα αρκεί να αποδείξει η παράλειψη τήρησης της προβλεπόμενης διαδικασίας δεν εξυπηρετεί κάποιο εύλογο συμφέρον της τράπεζας αλλά αντίθετα συνεπάγεται ζημία για τον πιστούχο, με αποτέλεσμα η ανωτέρω συμπεριφορά της τράπεζας να υπερβαίνει προφανώς τα όρια τα οποία επιβάλλονται από την καλή πίστη και από τον κοινωνικό και οικονομικό σκοπό του δικαιώματος.

Εάν υιοθετήσουμε την αντίθετη άποψη τα ερωτήματα που δημιουργούνται είναι εύλογα; Τι ανάγκη είχαμε τη θεσμοθέτηση Κώδικα Δεοντολογίας αφού η επίκληση της «φιλευσπλαχνίας» ή «καλοπιστίας» μιας τράπεζας δεν απαιτούσε την ψήφιση νέου νόμου; Και εντέλει όσοι κομπορημονούσαν ότι δεν θα «αφήσουν κανένα σπίτι σε χέρια τραπεζίτη» – και σήμερα ψηφίζουν πλειοψηφικά στη βουλή – αποσκοπούσαν σε τέτοια «λειψή» προστασία του οφειλέτη;

Ασχέτως πολιτικής προσέγγισης το νομικό οπλοστάσιο κατά τη γνώμη μας υπάρχει. Αρκεί να ερμηνευτεί ορθά και να εφαρμοστεί με κοινωνική ενσυναίσθηση από τα αρμόδια δικαστήρια που καλούνται για άλλη μια φορά να υπερβούν κυβερνητικές αβελτηρίες και νομοτεχνικές αστοχίες ...

**** ο κ. Αργύρης Αργυριάδης είναι Δικηγόρος Παρ' Αρείω Πάγω, Διαπιστευμένος Διαμεσολαβητής & Διαχειριστής Αφερεγγυότητας-www.alf.gr***